

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Martia, Jua și Sămbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refușă. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

„Primejdie valachă!”

Sibiu, 29 Iulie n.

Subvenționat din partea sindicatului regnicolar al gazetarilor magiari din provincie, dl *Móritz Pál* junior, ziarist din Dourișin, a venit în anul trecut la Sibiu, în scopul ca să studieze la fața locului chestia naționalităților.

Ideia nu e rea; e chiar laudabilă, și am dorit, ca sindicatul ziaristilor magiari să trimită cât de des și cât de mulți reprezentanți ai presei ungurești, manuatori dibaci ai condeului, prin părțile locuite de naționalități, mai ales aici la noi, în Ardeal, ca din proprie convingere să cunoască adevărul în așa numita chestie a naționalităților, și să pótă stabili adevărata ei ființă, ca apoi cei chemați să o lecuiască, să fie în stare a lua măsurile necesare pentru fericita ei rezolvare. Pentru-că în acest punct credem că suntem toți de acord, Magiari și Nemagiari, că chestia naționalităților va trebui să fie odată rezolvată, și rezolvată spre mulțămirea tuturor, dacă voim să fie luată de la ordinea zilei.

Am dorit însă și aceea, ca sindicatul gazetarilor magiari să fie mai norocos în alegerea ómenilor însărcinați cu o misiune atât de grea, decum a fost în anul trecut, când a trimis la noi pe domnul *Móritz*, care va fi făcut el multe lucruri bune, frumoase și foloșitoare în cele câteva săptămâni cât a stat în Sibiu, dar chestia naționalităților nu a studiat-o de loc, dar absolut de loc.

Dovadă despre acesta broșura sa despre care am făcut pomenire în numărul trecut, și care are să fie un fel de dare de semnă despre împlinirea misiunii avute. În broșura dlui *Móritz* nu se cuprinde alta de cât vorbe nepotrivite și necântărite la adresa „*Valachilor*” din Ardeal, pe cari autorul broșurii îi prezintă opiniunii publice magiare ca pe un element *primejdios*, pentru Magiari și Sași deopotrivă, din motivul, că se înmulțesc, cuceresc teren până și la orașe, câștigă averi, înainteză în cultură, și pun mâna pe conducere!

Ei bine, toate acestea însușiri sunt de așa natură, domnule *Móritz*, că cel ce le are *laudă merită*, ear nu defăimare, nu alarmarea opiniunii publice în contra sa, și nu stigmatizarea de element *primejdios*. E primejdie pentru statul din care facem parte, că înaintăm în avere, cultură, etc.? Din contră, e noroc, mare noroc, când are statul astfel de cetățeni. Și mai bun lucru făcea dl *Móritz*, dacă, în loc să tragă clopotul într-o dungă și să cêră, ca Magiarii din Ardeal să se alieze cu Sașii pentru a lupta împreună *în contra Românilor*, le spunea așa: Faceți și voi așa cum fac Români, jertfiți și voi, nu le așteptați toate de la stat și de la guvern, și bine are să fie de voi!

Dar credem că nu acesta era misiunea dlui *Móritz*, ci *studiarea* chestiei naționalităților. Ear lucrul acesta nu se pótă face stând omul în Sibiu, nu săptămâni, nu luni, ci chiar ani întregi.

Chestia națională pótă fi studiată numai la *isvor*, dle *Móritz*! Ear isvo-

rul din care ne inspirăm și noi, gazetarii nemagiari, și din care ne scótem argumentele folosite întru apărarea unei cauze drepte, este *poporul*, țeranul de la sate. La sate trebuia deci să mERGă dl *Móritz*, pentru-ca punându-se în legătură cu însuși *poporul*, să pună urechia la sînul acestuia și să i asculte bătaia inimii; pentru-ca ispitindu-l și întrebându-l despre toate, în limba lui, să audă din al seu graiu că ce l dóre și unde l dóre, cari îi sunt nemulțămirea, cari îi sunt dorințele!

Așa trebuia să facă dl *Móritz*, dar n'a făcut așa. Și aici e greșelă! De aceea, în broșura sa nu se cuprinde nici o rază de lumină nouă în chestia naționalităților, ci numai lucruri pe cari dl *Móritz* nu le-a putut esperia la noi, nu le-a putut auzi de la noi, nu le-a putut vedé, ci sunt idei eșite din fantasia vre-unuia dintré conaționalii dlui *Móritz*, cu cari a petrecut vremea împreună. Așa însă nu se *studiază* chestia naționalităților!

Din parlament. Discuția asupra bugetului se face cu destul de mare celebritate. S'a trecut peste bugetul ministrului de pe lângă M. Sa, peste bugetul ministrului de interne, de comerț și comunicațiune și astăzi probabil e terminat și bugetul ministrului de agricultură, având să urmeze bugetul ministrului de culte și instrucțiune. Aci era temere că se va lungi vorba, pe tema noului proiect de lege referitor la reformele școlare, asupra căruia își vor spune nederirile deputații naționalităților, provocând discuție mai lungă; dar după cum asigură „*Pol. Ért.*” temerea nu e basată, fiind-că proiectul de lege al ministrului *Berzevicy* nu e prezentat dietei, și astfel nici nu pótă fi pus în discuție parlamentară. Se crede că săptămâna viitoare discuția asupra bugetului va fi terminată și dieta va puté să iee vacanță.

Biserica macedo-română. Guvernul din România continuă a face demersuri pe lângă Pórtă, pentru a se ajunge la o rezolvare favorabilă în chestiunea bisericească a Aromânilor. Patriarhatul însă nu se gândește de loc să facă vre-o concesiuine, fie cât de mică în favorul Aromânilor, de aceea România a cerut, ca pe lângă Pórtă să fie numit un reprezentant al Aromânilor, care mai târziu, desvoltându se lucrurile bine, ar puté să primescă intrare în Fanar, ca reprezentant al Aromânilor. Se crede, că Pórtă va satisface acestei cereri a României, cu atât mai vêrtos, că cererea e susținută de puterile mari europene.

Țerina lui Rákóczy. În urma încuviințării prealabile din partea Monarhului, ca țerina principelui *Rákóczy II* să fie adusă acasă, pentru a fi îngropată în pământ unguresc, guvernul a făcut studii minuțioase în chestia aceasta, și a ajuns la rezultat, că atât *Rákóczy II*, cât și ceilalți tovarăși de pribegie ai sei, cari acum își dorm somnul de veci în pământ străin, au să fie așezați în *catedrala din Cașovia*, fiind-că de orașul Cașovia sunt legate cele mai multe și mari făpturi ale principelui *Rákóczy II*, și fiind-că în Cașovia e înmormântat și tata și moșul lui *Rákóczy*. Guvernul magiar a început deja tratările în chestia acesta cu consiliul orășenesc și cu episcopul rom. catolic din Cașovia.

Reformele școlare.

„*Pol. Corr.*” publică un comunicat primit din Budapesta, în care se spune că noul proiect de lege al domnului ministru de instrucțiune *Berzevicy*, referitor la reformele ce sunt de introdus în școlile populare, nu are de loc scopul să denegé ori să detragă naționalităților dreptul de a învăța în limba lor proprie în școlile susținute de ele, ci cere numai, ca învățătorii de la școlile naționalităților să cunoască limba magiară în așa măsură, ca să o pótă preda cu bun succes elevilor. Proiectul nu e făcut deci cu intențiunea de a se asupri naționalitățile nemagiare, căci e pus în proiect, că acolo unde Ungurii sunt în minoritate, elevii celorlalte naționalități vor face studiile în limba lor proprie.

Avem să observăm următoarele: Învățătorii de la școlile confesionale ale naționalităților și până acum au primit testimoniu de calificățiune numai pe lângă cunoșterea perfectă a limbii magiare. Din acest motiv deci n'a fost nici o trebuință de noul proiect de lege; ear paragraful cu minoritatea elevilor magiari de la școlile confesionale din noul proiect e atât de elastic, în cât interpretarea la timpul seu i-se va face sigur nu în favorul majorității nemagiare a elevilor, ci în favorul minorității magiare. Comunicatul de altcum pare a fi un răspuns liniștitor la adresa presei nemagiare, din patrie și străinătate.

Conflictul Franciei cu Vaticanul.

Episcopul din Laval e escomunicat, dar pentru aceea rămâne și pe mai departe în oficiul seu și nu se depărtază din eparchia sa. Ziarele clericale îndemnă preoțimea și pe credincioșii eparchiei să evite biserica, pe carea un episcop apostat a profanat-o. Aceasta e știrea cea mai nouă în conflictul dintré Franca și scaunul papal din Roma.

Episcopul *Geay* al eparchiei Lavalului, împreună cu episcopul *Le Nordez* din Dijon erau deja de multă vreme luați la ochi pentru conivență față cu agresivitatea guvernului contra Romei, adevă pe motiv că nu s'au opus executării legii despre școlile congreganiste și a altor dispozițiuni cari nu erau pe placul celor din jurul scaunului papal. Din cauza acesta, dar sub alte pretexte, cardinalul *Vanutelli* a scris episcopului, că papa i-ar primi bucurios abdicerea. Afară de afacerile pur dogmatice însă, conform concordatului încheiat întré Vatican și Franca încă sub regimul lui Napoleon cel Mare, nu pótă dispune direct asupra episcopatului și clerului frances, cum nici numi episcopi nu pótă direct, ci numai prin intervenția și consensul guvernului. *Geay* deci a trimis guvernului epistola lui *Vanutelli*, la ce prin ministrul de esterne guvernul a făcut atent pe scaunul papal la dispozițiile concordatului. La notă, acesta scaunul papal a răspuns că epistola lui *Vanutelli* a fost scrisă privată, cu staturi confidențiale, date episcopului, și nu pótă fi temeiu de acuză contra Vaticanului, că ar fi desconsiderat dispozițiile concordatului. S'a întâmplat însă, că în cursul după acest incident episcopul *Le Nordez* din Dijon încă a căpătat o scrisóre de cuprinsul celei trimise lui *Geay*, ear *Geay* însuși mai târziu a căpătat o altă scrisóre, acum oficială, subscrisă de secretariul de stat al papei, cam de același cuprins cum fusese cea „privată”

a lui *Vanutelli*, dar cu adausul, că dacă până în 22 Iulie nu se prezintă la Roma spre justificare, papa l va despoia de dignitatea episcopescă. *Geay* a trimis-o guvernului și pe acesta, asemenea și episcopul *Le Nordez* pe a lui, la ce apoi consiliul de ministri a hotărît, nu numai a lua poziție hotărîtă contra procedurii scaunului papal, ci și a pretinde retractarea scrisorilor cesionate, cu adausul, că dacă scaunul nu va satisfice, vai sista relațiunile oficiose cu el.

Acestea sunt, în general, antecedentele cauzului cu episcopul *Geay*. Telegrama reprodusă la începutul acestui articol arată însă, că scaunul papal nu a luat în considerare remonstratiunea guvernului frances, ci a mers înainte pe calea apucată suspendând și escomunicând pe episcopul, care însă — deși suspendat și escomunicat din partea supremei sale autorități bisericești, totuși, la porunca guvernului țerei sale, stă și și continuă funcțiunea.

În acest stadiu al conflictului nu mă încep apoi interpretări și răstălmăciri atenuante, ci va trebui să urmeze ceea-ce în discursul politic de la Barcassone pusesse în vedere Duminecă ministrul-president *Combes*, adevă abdicerea concordatului și începerea luptei pe față întré suveranitatea de stat a Franciei asupra cetățenilor; sei și instituțiunilor sale și întré tendințele papismului de a se pune peste acesta suveranitate în casuri cum e și acesta al episcopului *Geay*, din care luptă sigur că nu papismul va eși învingătoriu, ori — cel puțin nu tocmai pe ușor și nu fără însemnate jertfe.

Și cu toate că prospectele de învingere sunt deocamdată mai mult pe partea guvernului frances, totuși scaunul papal a provocat și forțat lucrurile până la atâta. O enigmă acasă pentru mulți; pentru unii însă e foarte plausibil, că papismul voește să încêpă luptă deja acum, până când inimicul e încă, așa zicând, în reconvalescență. Căci dacă va prinde puterile de odinórá, lupta va fi cu mult mai grea și prospectele de învingere cu mult mai problematice.

Inimicul adevărat, a cărui resurrecție scaunul papal o prevede deja, și de care și are ce să se témă, nu e adevă nici „francmazonismul” guvernului frances manifestat în reglementarea cinurilor călugărești din Franca, nici „desconsiderarea suveranității papei asupra Romei” prin visita presidentialului *Loubet* făcută la Roma regelui Italiei, „usurpatoriului” acelei suveranități, ci — un fét străvechiu al stărilor de de mult din biserica papistașă, cam de o etate cu *reformațiunea*, adevă gallicanismul. Principiile gallicanismului, sau bisericii gallicane culminează în cele patru propozițiuni ale clerului gallican (quator propositions cleri Gallicani) pe cari preoțimea francesă în 1682 le-a primit de ale sale și conform cărora: *papa nu are drept să se amestece în afacerile lumești ale credincioșilor sei* (negarea puterii lumești), și el însuși e subordonat hotărîrilor (canónelor) conciliului ecumenic (negarea papismului), jurisdicțiunea lui în Franca e normată de canóne și de legile statului, și în fine: sentințele aduse de el nu pot avé valóre definitivă fără aprobarea conciliului ecumenic nici chiar în cazul că acelea privesc chestiuni dogmatice (negarea infalibilității).

Ultimul reprezentat mare al gallicanismului a fost *Dupanloup* episcop de Orleans, mort în 1878. După mórtea acestuia gallicanismul a d spărut de la suprafață, dând loc, ori însuși transformându-se în acel spirit catolic frances, cunoscut sub numirea de „ultramontanism național”, — în contrast cu „clericismul” adict necondiționat al papismului.

Acest ultramontanism, sub spuză căruia dormiteză spiritul și principiile gallicanismului, e baza de forță a ministrului-president Combes la acțiunea sa energetică în chestiunile politice-bisericești. Și nu că ar fi, ori ar înclina spre „francmasonism“ episcopii Geay și Le Nordes, au observat atitudine loială față cu legea despre închiderea școlilor congregaționiste, nefăcând opoziție la executarea ei și nici agitând contra ei, ci fiindcă presimt că rezultatul luptei politice bisericesti a guvernului va fi — reinvierea gallicanismului. Și nu numai ei doi sunt de această părere, nu numai ei doi ar vedea bucurios reinvierea gallicanismului, ci încă vr'o șapte episcopi împreună cu preponderanța majoritată a preoției de rënd și a mirenilor catolici.

Ministrul-president Combes o știe această forță bine; papa Piu X. și consilierii sei încă o știu și de aceea — conform axiomei „principiis obsta“ — provocarea luptei vine de la scaunul papal, adevărat că sub pretextul de „a elibera biserica franceză din mrețele politice, căreia așa de mult i-a căzut jertfă, în cât s'au aflat câțiva episcopi, cari s'au angajat chiar și la sprijinirea năvălitorilor politice-bisericești ale lui Combes“, cum spune un comunicat semioficios al scaunului papal.

Mocsáry despre baronul Bánffy.

A scris de nou un articol cuminte distinsul politician magiar, bătrânul Mocsáry Lajos, în numărul de Duminecă al ziarului „Egyetértés“, în care apreciază, după merit, valoarea fostului prim-ministru ungar, acum simplu deputat dietal, din grația Seghedineilor, a baronului Bánffy. Spune Mocsáry, că omul acesta, care a fost alungat de pe arena vieții publice magiare ca un criminal, numai așa s'a putut ridica de nou la suprafață, că a început să liciteze și să supraliciteze în — șovinism. Baronul Bánffy a ridicat șovinismul magiar la rang de „ultra-șovinism“.

„... Acesta l-a fost cartea de adut, — scrie Mocsáry, — acesta tărutul norocos, căruia are de a mulțami că sub raportul popularității a ajuns milionar. Eu nu vreau să dau în proces pe Bánffy pentru chestia naționalităților, ci îi pun simplu întrebarea, că ce a făcut el, marele și estrașovinistul în interesul clădirii statului național magiar atunci când ca ministru-president era în măsură să fie factor prin fapte („tettekkel tényező“)? N'a făcut alta de cât legea nesuccesă și neexecutabilă a magiarisării numirilor de localități. Ce dovedește aceasta? Nu aceea, că dînsul n'ar fi dorit pôte mai mult să facă, — nu vreau să-l bănuiesc în privința aceasta, — ci simplu aceea, că executarea magiarisării generale nu se pôte nici începe, nici continua, cu nici un mijloc; ear' a anima, a încuraja publicul cu aceasta, a te angaja la aceasta, este humbug, nimic alta. În privința aceasta de altfel l'a luat pe dinainte pe ultrasșovinistul baron, nimeni altul de cât contele Tisza István, care în discursul seu program s'a de-

clarat forțe precaut și cu multă moderațiune în chestia naționalităților, dar' tot atât de bine s'a desmintit în privința aceasta, ca și în alte privințe, când a eșit cu proiectul de reformă al învățămîntului popular. (Cetitorii ziarului nostru își vor aduce aminte de articolii scriși de Mocsáry în contra acestui proiect de lege. Red.). Tôte acestea nu sunt altceva de cât un fel de practică viclă.

În vorbirile sale ultime a mai zis (baronul Bánffy) că e convins despre aceea, că statul național pôte fi creat în deplină unire cu dinastia, trebuie ștut numai modul. Ce mijloc de vrajă are baronul Bánffy cu privire la lucrul acesta, nu ne spune; dar' vom vedea care are să fie miezul acestei fraze, a acestei oferi, care va fi „des Pudels Kern“, — după ce se va desfăce din căța de frasă“...

Mocsáry ajunge la concluziunea, că edificiul deplinei rehabilitări politice a baronului Bánffy nu stă pe base morale, și îi dă sfatul, că dacă voește o adevărată rehabilitare morală, atunci pună-se altfel pe lucru, nu folosindu-se de slăbiciunile omenesti, de minciunile convenționale, și jucând o tactică istetă cu privire la iluziuni veninose!

Din România.

Știre personală. Cetim în ziarul din București că starea sănătății I. P. S. Sale, a Metropolitului-Primat al României, sosit numai de câteva zile acasă din străinătate, este forțe gravă. Medicii cari veghiază la patul I. P. S. Sale sunt stăpâniți de serioase îngrijiri. Înaltul prelat, pentru a se pune din vreme în regulă cu datorințele creștinești, s'a spovedit și a luat sfânta cuminecătură.

Accident grav. A. S. Regală, Principesa Maria a României a fost zilele trecute victima unui accident cu urmări grave, cari puteau să fie chiar fatale. A. S. Regală a făcut excursiune pe munții din vecinătatea castelului Pelișor, călare. Calul însă s'a spărlat de un copac, și ne mai putend fi stăpânit, principesa a fost aruncată la pământ. A fost ridicată aproape în nesimțire și dusă la castel, unde s'a constatat că are rană în destul de gravă la cap, în urma căderii. Împărțită de îngrijirile necesare, A. S. Regală e astăzi afară de ori-ce pericol.

Cértă, bătaie, mörte. Mercuri după amiază s'a petrecut o dramă sângerosă în cafenea Macedonia din București. Intrând pe la orele 2 în cafenea macedo-românul Lăzărescu-Lecants, care scotea o gazetă grecofilă în București, intitulată „Balcanul“, a fost luat la hoidueli din partea celorlalți Arămâni. Mai rău îl certau însă conaționalii Ilie Papahagi, profesor și Pericle. Lecanta scote revolverul și trage. Papahagi cade mort la pământ. Atunci mai trage cineva dintr' cei de față, și cade mort și Lecanta. S'a deschis anchetă, ear' cadavrele celor morți au fost duse la morgă.

cu totul atunci. Și fii s'arbă mare în tóta țera, și tuturor domnilor și crailor de prinprejur“. Ștefan scapă ca prin minune, cu puțin ai săi. Era înfrângerea lui cea dintăiu. El fii înfrânt, dar' nu învins. Era o înfrângere d'n acole ce rămân înscrise în cărțile istoriei ca fapte de neperitör glorie.

„Eu și curtea mea“ — zicea el prin solul său la republica Venetiei — „am făcut tot ce am putut, și s'a întemplat ce vi-am spus. Care lucru eu cuget că a fost voia lui Dumnezeu, ca să mă pedepsescă pentru peccatele mele. Lădat fie numele lui!“

Lădat fie numele lui: căci învingerea raportată de Mahomed era ca și o înfrângere. Turcii părăsiră Moldova cu mari perderi, fără să fi luat nici o singură cetate, și fără nici un câștig, în afară de prada ce făcuseră. Decimați prin bolă și fôme, ei mai fură loviți de Ștefan la întörcere, așa în cât, cum spune un cronicariu austriac, „mulți au fost ucși în fugă, mulți s'au înecat în Danăre“. Era — cum și regele Ungariei, Matiaș Corvin, zice scriind către papa — „o fugă rușinosă.“

Legenda ce ni-a transmis cronicariul Neculcea în „O sémă de cuvinte de bătrâni“ atribue această miraculoasă isbândă a lui Ștefan îmbărbătării lui prin un cucernic sihastru, care i fșgădui biruința pentru o mănăstire, și poveței primite de la muma vrednică de

Premierea corurilor țărănești. În România încă s'au înființat multe coruri țărănești. Pentru a le îndemna la muncă, administrația casei școlilor a luat laudabilă hotărîre de a împărți premii celor mai bune coruri țărănești, alegendū se câte unul din fiecare județ. Revisorii școlari au fost însărcinați să recomande spre premiare pe cele mai bune coruri din județele lor.

Românii la Plevna.

Învățătorii de la școlile primare din România, intruniți în congres didactic la București, însoțiți de ziaristi și de altă lume românescă au făcut după congres excursiune științifică în Bulgaria, unde li-s'a făcut primire frumoasă pretutindenea.

Numărul excursionistilor români e pus în ziarele din București la 200 persoane, domni și dōmne. Au ținut excursionistii români să mērgă și la Plevna, unde, după cum scriu ziarele din București s'au întemplat următoarele: Marți după amiază au ajuns excursionistii români la gara din Plevna, unde au fost primiți în mod forțe cordial din partea primariului, a corpului profesoral și a unei mulțimi enorme de locuitori din Plevna. Au luat parte toți la dejunul ce li-s'a oferit de către primăria orașului, ear' după dejun au plecat cu tren special la Grivița, unde preoții bulgari și români au celebrat parastas în capela comemorativă pentru cei morți pe câmpul de onōre. Doctorul Drumeff a ținut apoi un discurs frumos, în limba română. Românii au depus o corōnă de foi de stejar și de bronz, ear' cetățenii din Plevna o corōnă de flori. Românii și-au luat apoi adio cordial de la dascălii bulgari și de la cetățenii din Plevna și cu tren special au plecat spre România.

De la Asociațiune.

Secțiunile literare ale „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ au fost intrunite în 19 și 20 Iulie n. aici, în Sibiu, pentru a ține ședințe plenare. Presidiul l'a purtat domnul Iosif S. Șuluțu, vicepresidentul „Asociațiunii“, ear' agendele notariale le-a sēvērșit prim-secretariul Dr. C. Diaconovitch.

Secțiunile au ținut două ședințe plenare și o conferență confidențială. În conferență s'a discutat chestia secretariatului, luându-se hotărîre, ca comitetul central să fie rugat a propune adunării generale spre alegere earăși pe domnul Dr. Diaconovitch ca prim-secretariu, ear' ca secretariu al II-lea să angajeze pe dl Lăpădat.

În ședințele plenare apoi s'au sēvērșit, — după „Familia“, — următoarele:

Prezenți: Parteniu Cosma, Iosif Vulcan, Dr. Iosif Blaga, Vasile Goldiș, Arseniu Vlaicu, Traian Barzu, Iosif Olariu, Grigorie Pletos, Dr. Ioan Stroia, med. Sim. Stoica, Chășianu, Simu, Dr. Miron Cristea, Dr. Ioan Radu, Ioan Preda, I. F. Negruțiu. Dintr' membrii co-

respondenți: N. Petra-Petrescu, I. Lăpădat și N. Togan.

Prim-secretariul Dr. Cornel Diaconovitch a cetit raportul comitetului Asociațiunii despre principalele sale lucrări. Acestea sunt: înființarea muzeului istoric în Casa națională, care se clădește, și publicarea „Enciclopediei române“ redactate de prim-secretariul Asociațiunii. Se accentuează avântul ce l'a luat Biblioteca populară. Și se constată cu bucurie, că la stăruințele comitetului, în noul tarif vamal al României s'a șters vama pentru cărțile românești cari trec de la noi acolo.

Raportul secțiunii literare arată, că secțiunea a ținut 3 ședințe, în cari s'a ocupat de pregătirea materialului pentru Biblioteca populară, de adunarea materialului folkloristic și de îndreptarea limbei române. Propune, ca Asociațiunea să publice din fondul Andreiu Murășian un concurs pentru cea mai bună carte apărută în limba română. În fine secțiunea anunță, că la viitōrea adunare generală a Asociațiunii va face o lectură dl Andreiu Bărsănuș.

Raportul secțiunii istorice, prezentat prin referentul Dr. Miron Cristea, se ocupă de un plan pentru aranjarea muzeului istoric din Casa națională și cetește un apel la toți Românii, cari doresc a dăruți ceva pentru muzeu. Apoi desfășură punctele de mănecare la aranjarea muzeului, care va avea trei ramuri: istoric, etnografic și topografic.

Raportul secțiunii științelor, cetit de referentul Arseniu Vlaicu, prezintă întâiu raportul dlui profesor Ciortea despre prelegerile populare științifice făcute cu instrumentul Skioptikon. În legătură cu raportul acesta secțiunea propune să se cumpere și alte instrumente de soiul acesta, în deosebire pentru școala Asociațiunii și sala cea mare a Casei naționale. Secțiunea propune să se publice un concurs pentru o lucrare intitulată: „Higiiena casnică a femeii române“. Se decide, ca secțiunea științelor să prezinte trei lucrări tratând principalele ramuri ale higieniței țărânului român, cari să se publice în Biblioteca populară. Se mai decide, ca din „Higiiena“ dlui Dr. Ștefan Erdélyi să se cumpere 50 de exemplare și din lucrarea dlui Dr. Bău 100 spre a fi distribuite gratuit în popor.

Raportul secțiunii școlare, prezentat de referentul Dr. Stroia, propune și se primește să se facă o statistică a Românilor din Ungaria și Transilvania. Se adoptă propunerea de a se tipări mici broșurele pentru tinerimea adultă.

Raportul secțiunii economice, cetit de referentul I. Simu, este o lucrare amănunțită despre starea economică a poporului român.

Alegeri. În secțiunea literară, în locul vacant, se alege membru ordinar profesorul Enea Hodoș, până acuma membru corespondent; în secțiunea științelor se alege membru corespondent medicul Dr. Ștefan Erdélyi din Orăștie; în secțiunea economică se alege membru corespondent Ioan Chirca din Seliște.

Constituirea secțiunilor. Secțiunea literară: president Iosif Vulcan, vicepresident

fiul ei, muma care nu l'a lăsat să între învins în cetate, trimițendū-l să învingă sau să mōră în războiu.

Isbândă fii câștigată și asupra lui Basaraba Laiot, pe care Ștefan, în unire cu ôstea ungurēscă ce i veni în ajutoriu prea târziu pentru a se folosi de ea contra Turcilor, îl scōse din nevrednica domnie.

După patru ani luptele cu Turcii începură din nou. Ștefan caută să înlătore de la tronul Țerei Românești pe un alt Basarab rētăcit, Basaraba Țepeluș, și acesta pus în domnie de dînsul, dar' devenit apoi, ca și Laiot, partisan al Turcilor și susținut de ei. Învingătoriu asupra lui Țepeluș, care fii rēsturnat, cu tot ajutoriu primit de la Turci, el avū apoi să îndure nenorocosul războiu din 1484 pentru Chilla și Cetatea-Albă. După eroică apărare contra unei puteri dușmane de 300.000 de ômeni și 100 de corăbii cari veniră asupra lor cu sultanul Bajazid II în frunte, cele două cetăți cădură în mâinile Turcilor. Era al doilea din cele două războie perdue de Ștefan, care și de astă-dată rămase fără nici un ajutoriu de la vecinii creștini. Până în doi ani după aceasta el bătu pe neîmpăcatul dușman de două-ori, la Catlabuga și la Șcheia, ultimele lui lupte cu Turcii, dar' fără să pōtă recuceri cetățile perdue.

Încercarea din urmă a lui Ștefan de a face o coaliție contra dușmanului crucei, pentru care el căuta să câștige și pe marele duce al Moscovei, Ioan Vasilievici, cucerul său, nu isbuti. Legăturile de pace ale Ungariei și Poloniei cu Pōrta, cu care ambele state încheiară armistiții, îl siliră să renunțe a duce mai departe lupta sfântă, lupta pe care o începuse cu atâtea credință și entusiasmu, lupta pe care o susținuse cu atâtea sacrificii și decepțiuni. Cne pôte să știe ce biruințe pentru Creștinătate ar mai fi putut el să îndeplinească, dacă principiul creștin il secundau cuvenit.

El singur luptând eroica luptă, mântuind a adus neamului seu. Mântuind i-a adus, ajutându-l să trecă prin acea mare crisă a cărei victimă au devenit toți ceialalți creștini din Sud-ostul Europei, și ferindu-l să împartă aceeași sorte nefericită, așa în cât Statul român putu să păstreze și mai departe, de-și sub suzeranitatea turcescă, o viață politică a sa proprie, o viață națională. El astfel, într'un timp de „cumpănă mare pământului nostru și nouă“, pasul sortii l'a hotărît.

(Va urma.)

FOIȘORĂ

Despre Ștefan cel Mare.

Discursul dlui Dr. Dimitrie Onciul, profesor universitar în București, rostit la serbarea de la Putna, în 3/16 Iulie 1904.

(Urmare).

În anul următor, sultanul Mahomed în persoană, cu înfricoșata ôste, împreună cu Basaraba Laiot, în putere totală de vre-o 200.000, ajutorată încă și de 30.000 de Tătari, veni să-și iee război. Lui i-se puse în cale Ștefan singur, numai el cu Moldovenii săi, 40.000.

După ce bătu și gonit ôrdele tătărești, ce pe neașteptate făcură o diversiune jefuind țōra de la gura Nistrului până lângă Suceava, Ștefan, lăsând ostașii țerani pe câteva zile să-și caute vetrele pustiite, se retrase cu restul oștirii spre munți. Acă, la Valea-Albă, loc numit de atunci Războieni, Thermopyele Române, în 26 Iulie 1476 cei 10.000 de curteni călări cu cari eroiul remase să susțină eroica luptă, se închinară morții. Flōrea Moldovei remase atunci pe câmpul de războiu. „Mulți din boierii cei mari au picat“, — zice cronicariul, — „și vitejii cei buni au perit

Virgil Onițiu, referent Andrei Bărbănteanu; secțiunea istorică: president Vinc. Babeș, vicepresident Iosif St. Șuluțu, referent Dr. Miron Cristea; secțiunea științelor naturale și fizice: president S. Stoica, vicepresident A. Chețianu, referent Arseniu Vlaicu; secțiunea școlară: president Grig. Pietos, vicepresident I. F. Negruțiu, referent Dr. I. Stroia; secțiunea economică: president Parteniu Cosma, vicepresident I. Preda, referent I. Simu.

Discursuri de recepțiune. Se ia hotărârea, ca membrii ordinari să țină discurs de recepțiune în o ședință publică, cu ocaziunea ședințelor plene.

În fine toți membrii s-au fotografiat împreună și s-au despărțit cu cele mai bune impresii.

De la sate.

— Sfintire de biserică în Malomfalău. —

Inlandul-mare, 13/26 Iulie. În ziua de 4/17 Iulie biserica și credincioșii gr.-or. din comuna *Malomfalău* (tractul M.-Oșorheiu) au îmbrăcat haină de sărbătoare. Adunați înaintea bisericii toți fiii ei așteptau cu bucurie pe încredințatul înaltpreasfințitului Domn arhiepiscop și metropolit, pe șeful tractului, *Stefan Rusu*, administratorul protopopesc, și împreună slujitorii preoți, pentru ca să se săvârșască sfântirea bisericii renovate.

Clopoțel bisericii vestesc începerea serviciului divin, căruia i-a premers sfântirea apei și sfântirea bisericii după tipicul special al sfântirii de biserică de către protopresbiteri. Preoții cu întreg poporul încunjură apoi de trei-ori biserica, intră în urmă în biserică, unde de nou am avut privilegiu a ne delecta în splendoarea serviciului bisericii sărbătorite. Credeam că nici un năcaz nu mai am pe acest pământ, grijile vieții mi-au încetat, ear' toți cei prezenți înălțau rugăciuni ferbinți cătră pronia cerescă, dimpreună cu preoții liturgizitori.

In urmă dl administrator protopresbiteral cetește mandatul înaltpreasfințitului Sale, prin care este încredințat cu sfântirea bisericii renovate din Malomfalău, laudă într-o cuvântare frumoasă și plină de iubire față de popor și biserică, hărăcna și religiozitatea poporului din Malomfalău, care acum sunt 21 ani a zidit, ear' acum a renovat această casă a Domnului, spre a servi de adevărat scut sufletelor credincioșilor. De altă parte însă, din adâncul inimei își exprimă părerea de rău din nou, că a doua lumină necesară omului în viața sa pământescă, adică școala lipsește încă acestei comune, și îndemnă poporul, ca în curând să caute, ca să se potă bucura și de razele binefăcătoare ale școlii, ale cărei binefaceri sunt incontestabile. Arată creștinilor chiar și unele mijloace practice, prin cari își vor pute ajunge scopul dorit. Rôgă apoi pe Atotputernicul, ca să le îndrepte cutăgătele și să le ajute în realizarea acestui scop.

După-ce credincioșii se miruesc, actual sfântirea este terminată, ear' di administrator protopresbiteral dimpreună cu cooperatorii preoți sunt invitați din partea preotului local dl *Fărcaș* la masă, unde participând și unii din fruntașii comunei, de nou se învinge cu viu interes discuția printră taste asupra cestiunii școlare. Șirul toastelor îl deschide dl administrator protopresbiteral, ridicând păharul în sănătatea I. P. S. Sale domnului arhiepiscop și metropolit *Ioan Metianu*, din a cărui bună îngrijire comuna bisericească Malomfalău renovându-și biserica, o are acum sfântită și dată credincioșilor spre mângâiere și fătăscă. Mulțămindu-i părintele local *Fărcaș*, — ridică toast părintele Bărbănteanu, arătând în înțelesul școlii pentru viața practică, — toașcă apoi părintele Hodoș pentru poporul din Malomfalău, punând totă nădejdea în credincioșii noștri de acolo, că în curând vor face și sfântirea unei școlii.

Nu pot trece cu vederea zelul și viul interes față de biserică și școală, manifestat din partea fruntașului nostru din Malomfalău *Șeban*, unul din factorii principali, care totdeauna spriginește moralicește, dar și materialicește toate întreprinderile bisericești, mergând cu exemplu și îndemnând și cu cuvântul credincioșii, a nu-și uita de casa Tatălui ceresc. Pot susține, că dacă am avea încă 2—3 învățători, școala dorită în curând ar fi înălțată, și poporul i-s-ar da luminătorul sfânt al minților, spre ridicarea lui din întunerecul neștiinței și spre bucuria bisericii și a neamului nostru. *Un participant.*

Revista esternă

Al treilea atentat în Rusia. O telegramă din Petersburg dte 28 Iulie raportă că *ministrul de interne al Rusiei a fost ucis de o bombă în calea spre "gara Varșoviei"*.

În 16 Iulie atentatul din Helsingfors asupra lui *Bobricov*, guvernatorul Finlandei; în 17 Iulie atentatul asupra lui *Andreiev*, vice-guvernatorul din Elisavetpol (în Caucas), ear' acum un nou atentat, căruia căzū victimă *Plekve*, ministrul de interne al Rusiei. În timp de abia șese săptămâni trei atentate politice, sfîrșite cu mărtea victimelor lor, simptome rele pentru țarul.

De pe câmpul de războiu. Duminec (24 Iulie) Japonezii au raportat o nouă învingere grea asupra oștirilor rusești la Dașiceao. Despre mărimea perderilor nu sunt încă detaiuri, dar' trebuie să fi fost foarte mari din ambe părțile, judecând din faptul că artileria rusescă a operat cu 100 tunuri și că după pierderea poziției strategice trupele rusești de trei-ori s'au încercat să le recucerescă. Lupta a durat de dimineța până sera târziu. Comandantul trupelor japoneze a fost generalul *Oku*, ear' al celor rusești — cum spun unele telegramme — însuși *Kuropatkin*. Unite cu trupele generalului *Nodzu*, trupele japoneze (oștea de sud) înainteză spre Liaoiang, spre care și luaseră calea și trupele generalului *Kuroki* (oștea de la est), ba unele știri spun chiar că întră Liaoiang și Muden decurg deja lupte mari.

NOUȚĂȚI

De la comitat Ministrul de interne a aprobat hotărârile congregațiunii din urmă (7 Iulie n.) a comitatului Sibiu, cu privire la dotarea funcționarilor comitateneși, și a asemnat suma necesară. Ce privește înaintarea primpretorului *Fabricius* în clasa a șeptea de salarizare, ministrul însă e ordonat să se aducă hotărâre în congregație ordinară (cea din 7 Iulie era estraordinară) pentru-că această înaintare e egală cu — alegerea.

Inchiderea prăvăliilor în Sibiu. Comercianții din Sibiu au luat hotărâre în conferența ținută la 11 Iulie n. e., ca cu începerea din 1 August et. n. prăvăliile de orice ram al comerțului să fie închise la orele 7 și jumătate sera. Ora deschiderii prăvăliei, și termenul pentru repaosul de amiază, are să fie fixe fie-care comerciant singur, amăsorat împrejurărilor, astfel însă, ca prăvălia să nu ste deschisă mai mult de cât 12 ore pe zi. Tot atunci s'a luat conclud și cu privire la introducerea perfectului repaos de Duminecă, pentru ziua întregă, rămânând, ca comitetul gremului comercial din Sibiu să iee inițiativa și să pună la cale o mișcare în țera întregă în acest scop; ear' până atunci să se pună în înțelegere cu toate casele comerciale din Sibiu, pentru a le îndupleca să introducă ele, în urma învoelii benevole, în mod obligător repaosul de Duminecă pentru ziua întregă pe teritoriul orașului Sibiu.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu — premată. "Asociațiunea română pentru înaintarea și răspândirea științelor din București", a dist ne "Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu" pentru cărțile editate în "Biblioteca Reuniunii" și espuse la espoziția arangiată de numita "Asociațiune" în 1903, cu diplomă, cu medalie de aur și cu medalie de colab-orator.

"Bunul Econom", revistă pentru agricultura, industrie și comerț, care apare în fie-care Duminecă în Orăștie, în urma morții fostului proprietariu *Aurel P. Barcianu* a trecut în proprietatea institutului tipografic "Minerva" din Orăștie. Ca redactor responsabil signeză dl *George Suci*.

Românii din Macedonia merg înainte spre naționalizarea bisericii lor străbune. Alte vre-o 12 comune s'au declarat independente românești, și au introdus în serviciul divin limba românească; ear' în Bitolia pe lângă toate pedecile puse, ridicarea unei capele românești înainteză mereu, și în curând are să fie gata acest lăcaș dumnezeesc, în care vor slujî românește patru preoți români. Patriarhatul ecumenic din Constantinopol a mai slăbit, cum se vede, din dușmănie, și se pare că începe a da curs liber dezvoltării lucrurilor. Bine face!

Di Cons. Burdia, noul president al comunității de avere în Do Caransebeș și-a luat postul în primire din 20 Iulie n., cu care zi a dimisionat din postul avut de primariu al orașului Caransebeș.

Nuntă princiară. Ziariul "Neue Freie Presse" aduce știrea, că Mare-ducesa de Hessa, sora A. S. R. principesa Maria a României, se va căsători cu marele-duce Ciril din Rusia imediat cum espiră doliul pentru mărtea ficei sale *Elisabeta*.

Gimnasiu de stat în Făgăraș. Școala comercială de stat din Făgăraș a încetat de a mai exista cu finea anului școlar acum terminat, ear' în locul ei s'a creat gimnasiu superior de stat în Făgăraș, care la toamnă se va deschide.

Aniversarea morții lui Schiller. Nemții se pregătesc să serbeze în mod cuvenit centenariul de la mărtea marelui poet german *Friedrich Schiller*, care se împlinește în 9 Maiu 1905. Va fi serbat și în Sibiu, unde aranșarea a luat-o asupra sa reuniunea de cântări a bărbaților germani. Comitetul a început deja să se ocupe cu stabilirea programului.

Dșora Bărbănteanu, artista noastră dramatică, a fost angajată, după cum scrie ziariul vienez "Die Zeit", pe cinci ani la teatrul din Berlin și anume, cu începerea din toamnă anului 1905.

Mărtea tăcinariului. Vineri sera Constantin Stoici din Cheheș (în Banat) a fost suprinș de câțiva omeni punând foc la două jirădi de paie ale vecinului seu, cu care trăia în dușmănie. Alarmat satul întreg, unii s'au apucat să stingă focul, ear' alții au luat la gônă pe Stoici. Neputându-l ajunge au pușcat după el și nimerindu-l l'au culcat la pământ. După aceea l'au bătut până l'au omorât.

Di Iuliu Bardosy, inspector reg. de școle pens., din incidentul serbării botezului nepotului seu Caiu, fiul căpitanului auditor c. și r. din Brașov *Cornel Bardosy* și al soției sale Ileana n. Damian, a dăruit fondului de 20 fileri, înființat de "Reuniunea sodalilor români din Sibiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vințare, suma de 5 cor.

În contra Evreilor. Ministrul de culte al Rusiei a dat ordin aspru, ca cu ocaziunea înscierii viitoare la universitățile rusești să nu se primescă la nici un cas mai mulți de cât numai 3 la sută studenți evrei. Ceilalți să fie respinși! Sperăm, că cei de un sânge cu ei de la noi se vor îngrijii să li-se facă loc la universitățile din Ungaria!

Slăbiciunile armatei germane. Wolf von Schiebrand, un fost oficer în armata germană, a publicat în "Nort American Revue" un articol în care spune foarte multe lucruri supărătoare pentru armata germană, cari în Berlin au provocat senzație mare și penibilă. Întră altele fostul oficer zice că armata germană e pe cale de ticăloșire, ear' cauza e *Vilhelm II*, împăratul-soldat. El a dezvoltat în armata germană iubirea luxului, a delataturat pe oficerii talentați și a educat în soldați infumurarea, pofta de posare teatrală și paradarea cu poziția de soldat, în loc de a-și pregăti armata pentru războiu. — Crude deștăinuiri, mai ales dacă vor fi și adevărate.

Parușela domnescă. La băile de la Siofok s'a împemplat Sâmbăta o parușela stranică întră comerciantul *Pintschoff* și avocatul *Herzfelder* (ambii din Budapesta), din cauza unei certe întră copiii lor. Parușela s'a întâmplat în cel mai cercetat loc al băilor și au luat parte la ea: deoparte soția, copiii și partșanii familiei *Pintschoff*, cu cocône cu tot, ear' de altă parte soția, copiii și partșanii familiei *Herzfelder*, asemenea cu cocône cu tot. Abia într'un târziu a succes legionului de chelneri să scôtă pe bătuși afară din local.

Cărți și reviste.

"Candela", revista bis. literară din Cernăuți, redactată de profesorul Dr. *Emilian Voitschi* și cons. consistorial *Alexandru Manastyreki*, a apărut pe Iulie (fasc. 7, anul de esistență 23) cu următorul sumariu: Adresații epistolei cătră Galateni, studiu esegetic de Dr. *Vasilie Gheorghiu* (urmare din fasc. anteriori); Cartea Iov, tradusă și esplicată după textul masoretic, de Dr. *Ostavian Ispopescu*; 24 pagine text rusesc, apoi esplicări de casuri pastorale și știri de interes bisericesc.

"Candela" apare în tascicoli lunari și costă 8 corône pe an. Birourile red. și administrației sunt în rezidența arhiepiscopescă (Cernăuți).

"Raportul" școlilor capitale ort. române din Lugoj pe anul școlar 1903—904, elaborat de învățătorul *George Jândrea* (Lugoj, tipografia C. Traunfellner). Conține: "Cum, și din ce au învățat înaintașii noștri carte" (tractat de literatură pedagogică) de G. Jândrea; Discurs rostit de G. Jândrea la serbarea școlară în amintirea lui *F. Deák* (cu portretul lui *Deák*), și datele școlare obicinuite atât despre școala de băieți și cea de fete, cum și despre internatul de fete, înființat la începutul anului școlar 1903—904.

Despre *Stefan cel Mare*. Ca supliment la "Deșteptarea" din Cernăuți (nr. dte 24 Iulie et. n.) a apărut o broșură de 12 pagine 8°, conținând discursul istoric despre *Stefan cel Mare* rostit de *Dori Popovici* poporului adunat la mormântul voivodului la Putna cu ocaziunea serbării iubileului de 400 ani de la mărtea lui. În text sunt intercalate și două gravuri: Portretul lui *Stefan*, și Ruinele cetății principilor moldoveni.

Anuarul școlii primare și de repetiție economică din Seliste pe anul școlar 1903—904, publicat de directorul D. Lăpădat: Dare de semă despre sfântirea școlii noue; lista donațiilor făcute pentru școlă în anul 1903—904; Material ales pe basa noului plan de învățământ pentru școlile populare, din limba magiară, desemn, cântări și gimnastică; "Pentru pomenirea învățătorului D. A. Mosora" (inmormântarea și cuvântul funebrau rostit de dir. Lăpădat) și "Date școlare" despre personalul didactic, elevi, serbările școlare și esamenele de la finea anului. Anuarul a apărut în Sibiu, tipografia arhiepiscopescă.

Dare de semă despre școlile (frâbeliană, primară și normală) din București susținute de "societatea pentru învățatura poporului român din București, biserica St. Ecaterina", pe anul școlar 1903—904, publicată de directorul *Petru Gârbovici*. A apărut în "tipografia cărților bisericești". Datele și informațiunile cuprinse în ea sunt de interes mai mult pentru publicul din România, de cât pentru al nostru.

Din public.*)

Mulțămită publică.

La 24 Decembre (ajunul nașterii Domnului) subscrisul am primit prin postă de la dl *Teodor Ciurcu* din București o epistolă, carea conține 190 lei (180 corône) ajutoriu la edificarea bisericii noue din comuna noastră *Boian*, dimpreună cu 2 liste a contribuitorilor. În lista I. erau: *Teodor Ciurcu*, str. Dâmnei nr. 10, C. Cieran, câte 10 lei; *M. Z. Dumitrescu*, 5 l., *I. P. Chrinto*, 8 l., *P. Rusoviciu*, 5 l., *Al. N. Ștefănescu*, 10 l., *I. D. Clinesan*, 5 l., *I. G. Nitrescu*, 20 l., *V. V. Binean*, *Gae*, *Alt G. Marinescu*, *Gr. Angelo*, câte 5 l., *Emil Lazarescu*, 4 l., *V. R.*, 3 l., *Const. Hurmuzachi*, (*Const. Hurmuzachi*) *Chș. Șpion*, câte 2 l., *G. Demetriade*, *C. N. Ogrădean*, *C. N. Pop*, *N. Christofor*, *Deculșan*, *I. Asna*, *H. Crăciunian*, *Petru Angelescu*, *I. E. Vergatte*, *I. Bădescu*, câte 1 l., *E. Clinesan*, 1 l. 50 bani, *Peucșan*, 1 l., total 116 lei 50 bani. Lista II.: *Dr. C. Rădulescu*, 10 lei, *Ioan St. Rasidescu*, 5 l., *V. N. Orgidan*, *N. N.*, câte 4 l., *N. N.*, 1 l., *Salaraș Orgidan*, 2 l., *Ioan Gr. Bock*, *S. Spiliopol*, *Ilie Ionescu*, câte 3 l., *Z. Șut*, 4 l., *C. Dtolacole*, 3 l., *C. Athanasiu*, *St. Lilovicu*, câte 2 l., *Dragomirescu Toma*, 1 l., *Petru F. Marienescu*, 3 l., *Dobre Popescu* fiul, 3 l. 50 b., *Murca Benar Berdea*, *Cșlep*, câte 1 l., *B. D.*, *Somsliesc*, câte 2 l., *George Rădulescu*, *Cir. Tolopol*, *Siglobescu*, *N. Belloiu*, *Chr. V. Carp*, *S. Angelescu*, *C. P.*, câte 1 l., *A. Nedelșcu*, 5 l., *N. H. Constantinescu*, *George G. Criveșu*, câte 1 l., total 75 lei 50 bani. Sama totală din ambe listele 190 lei (180 corône), cari bani până la începerea edificării bisericii s'au și înaintat la Preaveneratul Consistoriu arhiepiscopesc ca deposit lângă ceilalți bani ce'i mai are comuna *Boian* ca deposit tot acolo.

Mă ved îndemnat, în numele comitetului parochial și al întregului popor, să aduc și pe această cale tuturor contribuitorilor cele mai caldurate simțiri de mulțămită și recunștință pentru fapta nobilă și creștănescă.

Boian, 12 Februarie 1904.

Iosif B. Crișan
paroch gr.-or.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica această Redacția nu primește răspunderea.

Nr. 411 1904.

[203] 1-3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de învățatori vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Iliia, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Vorța** cu filia Valealungă, cu un post de învățatoriu cu salariu de 600 cor. de la popor, cuartir în edificiul școlii și 2 stângini de lemne.

2. **Burjuc**, un post de învățatoriu cu salariu de 600 cor., și a nume: venitul de la 6 jug. pământ arător și fâneață, socotit în 400 cor., repartiție în popor 200 cor.; cuartir, grădină de legumi și lemne de foc.

3. **Tatarești**, un post de învățatoriu cu salariu de 600 cor., și a nume: arândă de la un pământ 100 cor., arândă de la o grădină 200 cor., repartiție pe popor 480 cor., cuartir și lemnele trebuincioase de foc.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi să-și înainteze subsemnatului oficiu cererile instruite conform normelor în vigoare în timpul prefapt; având a se prezenta în biserică spre a se face cunoscuți poporului.

Cei ce ar dori ca la cincueneal să li-se compute și anii serviți în alte comune, au a-și arăta această pretensiune și în petițiunea de concurs.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Iliia, la 11 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiterat gr. or. rom. al tractului Iliia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 711 1904.

[204] 1-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante din Poiana, tractul Mercurea, se descrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, și adică:

1. Pentru un post de învățător cu salariu anual de 600 cor., relut de cuartir și lemne 100 cor. și pentru grădină 40 corone, dimpreună cu cincueneale legale.

2. Pentru două posturi de învățatori cu salariu de câte 600 cor., relut de cuartir și lemne câte 100 cor. și pentru grădină câte 40 cor., dimpreună cu cincueneale legale.

De la reflectanții la aceste posturi se recere să documenteze pregătirea de 4 clase gimnasiale sau civile, să se prezinte înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a și arăta dexteritatea în cântări și tipic, deobligați fiind a cânta în strană la utrenie și liturgie și eventual a forma cor bisericesc cu elevii.

Concurenții au a și așterne suplicele lor concursuale instruite conform normelor în vigoare în termenul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiterat.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Mercurea, după ce s'a pronunțat comitetul parohial concernent.

Mercurea, 12 Iulie 1904.

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 517 1904.

[205] 1-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Bistrița, prin această se descrie concurs cu termen de 20 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Blașfalul de jos**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume și lemne de foc.

2. **Blașfalul de sus**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume și lemne de foc.

3. **Borgo Mijloceni**, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Chintelnic**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină și lemne de foc.

5. **Cușma**, cu salariu de 600 corone, cuartir, lemne de foc și grădină de legume.

6. **Șimotelnic**, cu salariu de 600 cor., cuartir și grădină de legume.

Concurenții au a și înainta suplicele, instruite conform legilor în vigoare în termenul deschis la oficiul protopresbiterat subsemnat și a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în parohie spre a și arăta dexteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Cincuenealele se vor socoti numai după un serviciu de 5 ani în comună.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

In conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Simion Monda
protopresbiter.

Sbôr'al noptii negru flutur...

de M. Eminescu. — Română pentru voce și pian de A. Bena. Preț cor. 1.50, porto 10 fi. Se capătă la Librăria archid.

Nr. 186.

[181] 3-3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătorești vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Seliște, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Alămor**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir și grădină.

2. **Amnaș**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir și grădină.

3. **Gurariului**, două posturi, salariu 600 cor., relut de cuartir și grădină.

4. **Sibieli**, un post, salariu 600 corone, relut de cuartir și grădină.

5. **Topârcea**, un post, salariu 600 cor., relut de cuartir și grădină.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi să-și înainteze subsemnatului oficiu cererile instruite conform normelor (atestat de botez, absolutoriu pedagogic, atestat de calificare, atestat despre serviciul prestat până aci) în timpul prefapt și să cerceteze și biserica unde concură spre a se prezenta poporului și a-și arăta dexteritatea în cântările bisericesci.

Seliște, 26 Iunie 1904.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 243 1904.

[188] 3-3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Deva, se descrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boholț**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

2. **Chișcadaga** cu filia Burnene, salariu: de la popor 440 cor., ajutoriu de la stat 360 cor., total 800 cor., cuartir și lemne.

3. **Leșnic** cu filia Dumbrăvița, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

4. **Nevoeș**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

5. **Tâmpa**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

6. **Uroi** cu filia Cărpiniș, salariu 600 cor., din care este un ajutoriu de stat de 120 cor. și lemne.

7. **Varmaga**, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

8. **Sânt Andreș** cu filiile Sântohalm și Seulești, salariu 600 cor., cuartir și lemne.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi să-și subțernă cererile lor concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiterat gr. or. Deva până la termenul susindicat, cu observarea, că reflectanții să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare la biserică spre a și arăta dexteritatea în cântări și a se face cunoscuți poporului, având cei aleși a instrua școlarii în cântări bisericesci și a cânta cu ei în biserică și a ține strana.

Oficiul protopresbiterat Deva, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Deva, 5/18 Iulie 1904.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 630 1904.

[180] 3-3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de învățatori la școlile din comunele de mai jos din protopresbiteratul gr. or. Lupșa, se descrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mogoș — Valea-Barnei**, salariu 600 cor., din cari 360 cor. de la popor și 240 cor. ajutoriu votat de stat, locuință liberă în edificiul școlii, folosința grădinei școlare și lemnele de foc.

2. **Muncel**, salariu 600 cor., anume 400 cor. de la popor, 80 cor. din cassa bisericeii și 120 cor. ajutoriu de stat votat; locuință în edificiul școlii și lemne.

3. **Runc** cu filia Lunca Largă, salariu 600 corone de la popor; locuință cu mai multe odăi pompoase în edificiul școlii și lemnele de foc. Fiind învățatoriu ales la acest post destoinic în cântări, va primi și pentru cantorat 50 cor. în bani numerați, și alte 50 cor. din venite accidentale cantonale.

Concurenții au a și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiterat în termenul deschis, prezentându-se înainte de alegere și în comuna pentru care concură, ca să și arete dexteritatea în cântări și tipic și să facă cu noștință și cu poporul.

De la concurenții se cere să cânte la strană și să execute cu elevii și răspunsurile liturgice în cor. Cei ce ar dori, ca la cincueneal să li-se compute și anii serviți în alte comune, au a-și arăta această și în petițiunea ce o înainteză aici.

In conțelegere cu comitetele parohiale Ofenbaia, 25 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al tractului Lupșa.

Vasile Gan
protopresbiter.

Am onore a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din piața mică nr. 2, tot în piața mică nr. 11 în dosul păpucarilor.

Deoarece aci plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 corone anual mai puțin, mă aflu în plăcută poziție a pute servi cu prețuri și mai eține, și mi-am propus, ca — dacă Dumnezeu îmi va ajuta — în cel mai scurt timp să-mi asortez depositul cu tot felul de mărfuri țărănești, precum bumbac, pâr, lănică, arniciu, țesături, mai multe soiuri de pânză, cum și cărpe de pâr, etc.

Pentru inteligență ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stoffe de pâr, și toate căptușelile recerente la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miă aici neamintii articli. O mică probă ajunge ca să se convingă ori-cine despre efințența și soliditatea prăvăliei mele.

[39] 22

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu totă atima

Aurel Popescu.**Pianele Bösendorfer**

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salone, cât și pentru sale de concert. În Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concerteză exclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce poate.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francise Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onore) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. În Ungaria sunt foarte plăcute pianele lui Fr. Wirth, pentru sunetul lor viu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; indeosebi este căutat acolo, unde numai rar se poate afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte reprezentată prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane foarte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, să-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.** Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpărătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.Piane bune **Hözl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea piane cu registru mut (Stummzug), așa-numite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcătoare pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 280 fl.**Inchiriare de instrumente** cu prețuri eține.**Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri****Victor de Heldenberg**

Sibiu (Nagyszeben), strada cisanădiei nr. 9, etagiul I.

(94) 13—

Săpunul Schicht

cu marca:

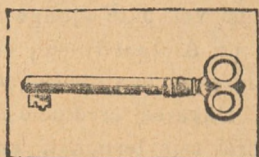
„cerb“

ori

„cheie“

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai ețin. E liber de substanțe stricăciuse.

Se capătă pretutindenea!

(122) 8—34

!!! La cumpărare să se observe, ca fie-care bucată de săpun !!! să fie provăduță cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!!

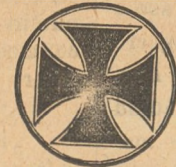
Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent

nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și înviorază**pe lângă garanție.**

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bóle

da împrejurării, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosese contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de ureche, bătaie de inimă, sgârçiri de inimă, asma, auzul greu, sgârçiri de stomac, lipsa poștei de mâncare, răceală la mână și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“ deoarece „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios opriț fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 87

Espedite din centru și locul de vânzare pentru țără și străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V
colțul strada Kálmán.